

§. 1. Dicis Deum dedisse liberum arbitrium; ideo non debere cogi hominem nec ad bonum. Quare ergo illi, de quibus supra dixi, coguntur ad bonum? Attende ergo, quod considerare non vis. Ideo voluntas bona misericorditer impenditur, ut mala voluntas hominis dirigatur. Nam quis nesciat nec damnari hominem, nisi merito male voluntatis; nec liberari, nisi bonam habuerit voluntatem? Non tamen ideo, qui diliguntur, male sue voluntati impunt, & crudeliter permittendi sunt; sed, ubi potestas datur, & a malo prohibendi, & ad bonum cogendi. Nam, si voluntas mala semper suæ permittenda est libertati; quare Israelitæ recusantes, & murmurantes tam duris flagellis a malo prohibebantur, & ad terram promissionis compellebantur? Si voluntas mala semper suæ permittenda est libertati; quare Paulus non est permittus uti pessima voluntate, quæ persequebatur Ecclesiam; sed prostratus est, ut excæcetur: excæcatus, ut mutaretur: mutatus, ut mitteretur: missus, ut qualia fecerat in errore, talia pro veritate pateretur? Si voluntas mala semper suæ permittenda est libertati; quare bonam disciplinam coactus, ad domum dirigitur? Unde idem dicit: Tu peccasti enim virgâ, animam autem ejus libera a morte. Si mala voluntas semper suæ permittenda est libertati; quare corripuntur negligentes pastores, & dicitur eis: Errantem ovem non revocasti, perditam non inquisisti. Et vos oves Christi estis: characterem Domini cum portatis in Sacramento, quod accepistis: sed erratis, & peritis: Non ideo vobis displicemus; quia revocamus errantes, & querimus perditos. Melius enim facinus voluntatem Domini monentis, ut vos ad ejus ovile redire cogamus; quam consentimus voluntati ovium errantium, ut perire vos permittamus. §. 2. Noli ergo jam dicere, quod te assidue audio dicere: Sic volo errare: sic volo perire: Melius enim nos hoc omnino non permittimus, quantum possumus. Modo, quod te in puteum, ut moreris, misisti; utique libera voluntate fecisti. Sed quam crudeliter essent servi Dei; si huic male voluntati tuæ te permittent, & non te de illa morte liberarent? Quis eos non merito culparet? Quis non impios recte judicaret? Et tamen tu te volens in aquam misisti, ut moreris: illi te nolentem de aqua levaverunt; ne moreris. Tu fecisti secundum voluntatem tuam, sed in perniciem tuam: illi contra voluntatem tuam, sed propter salutem tuam. Si ergo salus ista corporalis sic custodienda est, ut etiam in nolentibus ab eis, qui eos diligunt, servetur; quanto magis illa spiritalis, in cuius desertione mors æterna metuitur? quamquam & in ista morte, quam tibi tu ipse inferre voluisti, non solum ad tempus, sed etiam in æternum moreris: quia est non ad salutem, non ad Ecclesie pacem, non ad Christi corporis unitatem, non ad sanctam & individuam charitatem, sed ad mala aliqua cogitaveris; nec sic tibi ipse mortem inferre debuisti. Considera Scripturas Divinas, & discite quantum potes, & vide utrum hoc fecerit aliquis aliquando iustorum, atque fidelium, cum ab eis tanta mala perpelli sunt, qui eos ad æternum interitum, non ad vitam æternam, quod tu compelleris, adiebant. §. 3. Repetis, sicut audio, quod in Evangelio scriptum est, recessisse a Domino LXX. Discipulos, & arbitrio suæ male, atque impie discissionis fuisse permittos: ceterique duodecim, qui remanserant, fuisse responsum: Nunquid & vos oviles ire? Et non attendis, quia tunc primum Ecclesia novello germine pullulabat, nondumque in ea fuerat completa illa propheta: Et adorabunt enim omnes Reges terræ, omnes gentes servient illi: Quod utique quanto magis impletur; tanto majore utitur Ecclesia potestate, ut non solum invitet, sed etiam cogat ad bonum. Hoc tunc Dominus significare volebat: qui quamvis haberet magnam potestatem; prius tamen elegit commendare humilitatem. Hoc & in illa convivii similitudine satis evidenter ostendit, ubi milit ad invitatos, & venire noluerunt; & ait servo: Exi in plateas, & vi-cos civitatis: & pauperes ac debiles, cecos & claudos introduc huc. Et ait servus Domino: Factum est, ut imperasti, & adhuc locus est. Et ait Dominus servo: Exi in vias, & sepes, & compelle intrare, ut impleatur domus mea. Vide nunc quemadmodum de his qui prius venerunt dictum est, introducit eos: nunc dictum est, compelle. Ita significata sunt Ecclesie primordia adhuc crescentis, ut essent vires etiam compellendi.

Corr. Rom. a Attende ergo. Locus hic (quemadmodum & multa alia in hoc Capite) emendatus est ex B. Augustino. Antea legebatur: Attende ergo, & considera, quod non ideo voluntas bona misericorditer impedit, ut mala voluntas hominis dirigatur. §. In plateis. Sic emendatum est ex Evangelio B. Lucæ, expunctis duabus vocibus. Antea enim legebatur, exi cito in vias, & plateas.

Polyc. l. 7. tit. 6. Ansel. l. 12. c. 54. Ivo, p. 10. c. 99.

Sara verberetur Agar, cognoscat se Agar, & ponat cervicem; quia cum humiliata discederet a domina sua, occurrit ei Angelus, & dixit: Quid est Agar ancilla Saræ? Cum quæta esset de domina, quid audivit ab Angelo? Revertere ad dominam tuam. Ad hoc ergo affligitur, ut revertatur; atque utinam revertatur; quia proles ejus, sicut filii Jacob, cum fratribus hereditatem tenebit. Mirantur autem quia commoverunt potestates Christianæ adversus detestandos dissipatores Ecclesie. Si non ergo moverentur; quomodo redderent rationem de imperio suo Deo? Intendat Charitas vestra, quid dicam: quia hoc pertinet ad Reges seculi Christianos, ut temporibus suis pacatam velint matrem suam Ecclesiam habere, unde spiritaliter nati sunt. §. 1. Nabuchodonosor Rex decrevit, dicens: Quicumque dixerint blasphemiam in Deum Sidrach, Misach, & Abdenago, in interitum erunt, & domus eorum in perditionem. Ecce quomodo sevit Rex alienigena, ne blasphemaretur Deus Israel, qui potuit tres pueros de igne liberare. Et nolunt, ut sevant Reges Christiani; quia Christus exsufflatur, a quo non tres pueri, sed Orbis terrarum cum ipsis Regibus a gehennarum igne liberatur. §. 2. Quomodo ergo illi Reges non moventur, qui non tres pueros attendunt liberatos de flamma, sed seipsos liberatos de gehenna? quando vident Christum, a quo liberati sunt, exsufflari in Christianis? quando audiunt dici Christianum, dici te non esse Christianum? Talia facere volunt, & falsa talia pati nolunt. Nam videte qualia faciunt, & qualia patiuntur: occidunt animam, affligunt in corpore: sempiternas mortes faciunt, & temporales se perpeti conquirunt.

XL. IDEM contra literas Petilian, l. 2. c. 79. [an. 391. ibid.]

Ecclesia Hæreticos ratione persequitur.

Qui peccat; non peccat Legi auctoritate, sed contra Legi auctoritatem. Quia vero interrogas me, que sit ratio persequendi; vicissim te interrogo, cujus sit vox in Psalmo dicens: Detrahentem secretis proximo suo, hunc persequer. Quare itaque persecutionem vel causam, vel modum; & non tantam imperitia generaliter Malorum persecutiones reprehendere. §. 1. Non enim persequimur vos, nisi quemadmodum veritas persequitur falsitatem. Item supra, c. 10. §. 2. Petilianus dixit, si Apostoli persecuti sunt aliquem, aut aliquem tradidit Christus? Augustinus respondit, possem quidem dicere ipsum Satanam omnibus malis hominibus esse pejo-rem, cui tamen tradidit Apostolus? Hominem in interitum carnis; ut spiritus sit salvus in die Domini Jesu: itemque alios, de quibus dicit: Quos tradidi Satanae, ut discant non blasphemare. Et Dominus Christus flagellatos expulsi de templo improbos Mercatores, ubi etiam connexum est testimonium Scripturæ dicens: Zelus domus tue comedit me. Ecce invenimus Apostolum traditorem, Christum persecutorem. §. 3. Postremo, quare per violentissimas turbas etiam ultro improbi estis Ecclesie Catholicis, ubi poteritis advertere, quod innumerabilibus exemplis res ipsa indicat? Sed dicitis, vos loca vestra defendere: & resistitis subibus, & cædibus, quibuscumque poteritis. Quare ibi non audistis vocem Domini dicens: Ego autem dico vobis, non resistere malo: aut si fieri potest, ut aliquando recte per vim corporalem resistatur violentiis, nec ideo præceptum violetur, quod audivimus a Domino: Ego autem dico vobis, non resistere malo; cur non etiam hoc fieri potest, ut per ordinarias, & legitimas Potestates de sedibus, quæ illicite usurpantur, vel ad injuriam Dei retinentur, plus expellat impium, & justus injustum? Neque enim eo modo persecutionem passi sunt Pseudo-propheta ab Helia, quomodo ipse Helias a Rege nequissimo: aut, quia flagellatus est Dominus a persecutoribus, propterea passionibus ejus comparandi sunt quos ipse de templo flagellatos ejecit. §. 4. Restat ergo, ut nihil aliud requirendum esse fateamini; nisi utrum justè, an impiè vos separaveritis a communione Orbis terrarum. Nam si hoc inventum fuerit, quod impiè feceritis; non miremini, si non desunt ministri Deo, per quos flagellemini: quia persecutionem patimini non a nobis; sed, sicut scriptum est, ab ipsis factis vestris. Et in libro de Unitate Ecclesie, cap. 17. §. 5. De persecutione vestra quærela sedabitur; si cogitatis, & intelligatis prius non omnem persecutionem esse culpabilem. Alioquin non laudabiliter diceretur: Detrahentem secretis proximo suo, hunc persequer. Nam quotidie videmus & filium de patre tamquam de persecutore suo conqueri, & conjugem de marito, & servum de domino, & colonum de possessore, & reum de Judge, & militem, vel provinciale de Duce, vel Rege: cum illi plerumque ordinatissima potestate homines sibi subditos per terrores leviorum poenarum a gravioribus malis prohibeant, atque compescant: plerumque autem a bona vita, & a bonis factis minando, & seviendo deterrant. Sed cum a malo & illicito prohibent; correctores & consultores sunt: cum autem a bono & licito; persecutores & oppressores sunt. Culpantur etiam, qui prohibent a malo: si modum peccati modus coercitionis excedat.

Corr. Rom. a Attende ergo. Locus hic (quemadmodum & multa alia in hoc Capite) emendatus est ex B. Augustino. Antea legebatur: Attende ergo, & considera, quod non ideo voluntas bona misericorditer impedit, ut mala voluntas hominis dirigatur. §. In plateis. Sic emendatum est ex Evangelio B. Lucæ, expunctis duabus vocibus. Antea enim legebatur, exi cito in vias, & plateas.

Polyc. l. 7. tit. 6. Ansel. l. 12. c. 54. Ivo, p. 10. c. 99.

XLI. IDEM in Epist. 48. ad Vincentium. [c. an. 408. ibid.]

A Regibus terra contra inimicos suos auxilium petat Ecclesia.

Non invenitur exemplum in Evangelicis, & Apostolicis literis, aliquid petiti a Regibus terra pro Ecclesia & contra inimicos Ecclesie. Quis negat non inveniri? Sed nondum implebatur illa propheta: Et nunc Reges intelligite, erudimini qui judicatis terram: servite Domino in timore. Adhuc enim implebatur illud, quod in eodem Psalmo paulo superius dicitur: Quare fremuerunt Gentes, & populi meditati sunt inania? Assisterunt Reges terræ, & Principes convenerunt in unum adversus Dominum, & adversus Christum ejus. Verumtamen si facta præterita in Prophetis libris figuræ fuerunt futurorum; in Rege illo, qui appellabatur Nabuchodonosor, utrumque tempus figuratum est, & quod sub Apostolis habuit, & quod nunc habet Ecclesia. Temporibus itaque Apostolorum, & Martirum illud implebatur, quod figuratum est, quando Rex memoratus pius & justus cogebat adorare simulachrum, & recusantes in flammis mittebat. Nunc autem illud impletur, quod paulo post in eodem Rege figuratum est, cum conversus ad honorandum Deum verum decrevit in Regni suo, ut quicumque blasphemaret Deum Sidrach, Misach, & Abdenago, penis debitis subiceret. Prius ergo tempus illius Regis significabat priora tempora Regum infidelium, quos patiebantur Christiani pro impiis. Posterius vero tempus ejusdem significabat tempora posteriorum Regum jam fidelium, quos patiantur impij pro Christianis. Sed planè in eis, qui sub nomine Christi erant ducti a perveris, non forte oves Christi sint errantes, & ad egerem aliter revocandæ sint; temperata severitas, & magis mansuetudo servatur; ut coercitione exiliorum, atque damnatorum tribulatione admonerentur considerare, quid, & quare patiuntur: & dicant præponere rueribus, & calumnias hominum Scripturas, quas legunt. Quis enim nostrum, quis vestrum non laudat Leges ad Imperatoribus datas adversus sacrificia Paganorum? Et certe longè ibi poena severior constituta est. Illius quippe impietatis capitale supplicium est. De vobis autem corripientes, atque coercendos habita ratio est: quia potius admodum ab errore discedere, quam pro scelere puniremini.

XLII. IDEM in Epist. 50. [c. an. 417. ibid.]

Mais Ecclesia justè persequitur.

Si Ecclesia vera ipsa est, quæ persecutionem patitur, non quæ facit; quærant ab Apostolo, quæ Ecclesiam significabat Sara; quando persecutionem faciebat ancilla. Liberam quippe matrem nostram celestem Jerusalem, id est, veram Dei Ecclesiam, in illa muliere dicit fuisse figuratam, quæ affligebat ancillam. Si autem melius discitimus; magis illa persequatur Saram superbiendo, quam illam Sara cogendo. Illa enim domine faciebat injuriam; ista imponebat superbie disciplinam. Deinde quæro, si boni & sancti nemini faciunt persecutionem, sed tantummodo patiuntur, cujus patitur esse in Psalmo vocem; ubi legitur: Persequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non convertere, donec desistant. Ergo si verum dicere, vel agnoscere volumus; est persecutio injusta, quam faciunt impij Ecclesie Christi; & est justa a persecutio, quam facit Ecclesia Christi. Ista itaque beata est, quæ persecutionem patitur propter justitiam: illi vero miseri, qui persecutionem patiuntur propter injustitiam. Proinde ista persequatur diligendo; illi seviendo: ista ut corrigat; illi ut evitent; ista ut revocet ab errore; illi ut præcipiant in errorem. §. 1. Quod autem dicunt, qui contra suas impietates Leges justas institui nolunt, non petite a Regibus terra Apostolos talia, non considerant aliud fuisse tunc tempus, & omnia suis temporibus agi. Quis enim tunc in Christum crediderat Imperator, qui ei pro pietate contra impietatem Leges ferendo serviret? quando adhuc illud Propheticum implebatur: Quare fremuerunt Gentes, & populi meditati sunt inania? Assisterunt Reges terræ, & Principes convenerunt in unum adversus Dominum, & adversus Christum ejus. Nondum autem agebatur quod paulo post in eodem Psalmo dicitur: Et nunc Reges intelligite, erudimini, qui judicatis terram. Servite Domino in timore, & exultate et cum tremore. Quomodo ergo Reges Domino serviant in timore; nisi ea, quæ contra justitiam Domini sunt, religiosa severitate prohibeant, atque plectendo? Aliter enim servit quia homo est, aliter quia etiam Rex est. Quia homo est; ei servit vivendo fideliter. Quia vero etiam Rex est; servit, Leges justas præcipientes, & contraria prohibentes convenienti vigore faciendos.

Corr. Rom. a Et est justa. Addita sunt hæc ut que ad verba ista itaque: & multa alia ex ipso originali emendata.

Polyc. l. 7. tit. 6. Ansel. l. 12. c. 54. Ivo, p. 10. c. 99.

XLIII. IDEM in eadem Epistola. [c. an. 417. ibid.]

Polyc. l. 7. tit. 6. Ansel. l. 12. c. 54. Ivo, p. 10. c. 99.

Exemplo Christi, Mali cogendi sunt ad bonum.

Quis nos potest amplius amare, quam Christus, qui animam suam posuit pro ovibus suis? Et tamen, cum prius Saulum, Ecclesie suæ postea magnum edificatorem, sed horrendum antea vastatorem, non solum voce compescuit, verum etiam potestate prostravit, atque infidelitatis tenebris sevientem, ad desiderandum lumen cordis, ut surgeret, prius corporis cæcitate percussit. Si poena illa non esset; non ab ea postmodum sanaretur: & quando apertis oculis nihil videbat; si eos salvos haberet, non ad impositionem manus Ananiæ, ut eorum aperiretur obtutus, tamquam squamas, quibus clausus fuerat, inde cecidisse Scriptura narraret. Ubi est, quod isti clamare confueverunt, liberum est credere, vel non credere: cui vim Christus intulit? quem cogit? Ecce habent Paulum Apostolum: agnoscant in eo prius cogentem Christum, & postea docentem: prius ferientem, & postea consolantem. Mirum est autem, quomodo ille, qui penâ corporis ad Evangelium coactus intravit; plus illis omnibus, qui solo verbo vocati sunt, in Evangelio laboravit; & quem major timor compulsi ad charitatem, ejus perfecta charitas fors misit timorem. Cur ergo non cogeret Ecclesia perditos filios, ut redirent; si perditii a filii coegerunt alios, ut perirent? Corr. Rom. a Si perditii. Hæc usque in finem sunt addita ex originali, & alia emendata.

XLIV. IDEM contra Faustum, lib. 22. c. 79. [c. an. 402. ibid.]

Non crudelitate, sed dilectione Moyses populum flagellavit.

Quid crudele Moyses aut mandavit, aut fecit; cum commissum sibi populum sanctè zelans, & uni vero Deo subditum cupiens, posteaquam cognovit ad fabricandum & colendum Idolum defluxisse, mentemque impudicam profuisse Demonibus, in paucos eorum vindicans gladio, quos Deus ipse, quem offenderant, alto & secreto iudicio feriendos voluisset, mox ferit, & in præsentia salubriter teruit, & disciplinam in posterum sanxit? Nam cum nulla crudelitate, sed magna dilectione fecisse quod fecit; quis non in verbis ejus agnoscat orantis pro peccato eorum, & dicens: Si dimittis illis peccatum, dimitte sin autem, dele me de libro tuo? & infra. Sic plane, & Apostolus non crudeliter, sed amabiliter tradidit hominem Satanae in interitum carnis, ut spiritus ejus salvus sit in die Domini Jesu: tradidit & alios, ut discederent non blasphemare.

XLV. IDEM INNOCENTIUS Papa I. Epist. 3. ad Exuperium Episcopum Tolosanum, c. 3. [an. 405. Româ in Galliam.]

Non imputatur fidelibus, qui ex officio aut tormenta exercent, aut capitalem sententiam servant.

Quæstum est etiam super his, qui post Baptismum administraverunt, & aut tormenta sola exercuerunt, aut etiam capitalem protulerunt sententiam. Nihil de his legimus a Majoribus diffinitum. Meminerant enim a Deo potestates has fuisse concessas, & propter vindictam noxiorum, gladium fuisse permissum, & Dei esse ministrum, vindicem in hujusmodi datum. Quomodo igitur reprehenderent factum, quod autore Deo viderent esse concessum? De his ergo, ut hactenus servatum est, sic habeamus; ne aut disciplinam evertere, aut contra auctoritatem Domini venire videamur. Ipsi 4 autem in reddenda ratione, gesta sua omnia servabuntur. Corr. Rom. a Ministrum. Sic emendatum est ex originali, & Ivone. Antea legebatur, Dei ministerio esse datum in hujusmodi vindicem. Glossa autem optime etiam convenit voci vindicem. P. R. Sola. V. C. sua. Deo. 2. V. C. Domino. Ipsi. Desunt in V. C.

XLVI. IDEM in eadem Epistola, c. 5. [an. 405. Româ in Galliam.]

Immunitus est Dictator a culpa, cum Legum auctoritas in improbos exercetur.

Illud etiam sciscitari voluisti, an preces dictantibus liberum concedatur utique post Baptismi regenerationem a Principibus potere mortem alicujus, vel sanguinem de reatu. Quam rem Principes nunquam sine cognitione concedunt: sed ad Judices commissa ipsa, vel crimina semper remittunt, ut causâ cognita vindicentur: quæ cum Quæstori fuerint delegata, aut absolutio, aut damnatio pro negotii qualitate profertur. Et dum Legum auctoritas in improbos exercetur, erit Dictator immunis. Corr. Rom. a Vindicentur. Emendatum est ex originali. Antea legebatur, vindicent, qui cum Quæstori fuerint delegata, &c.

XLVII. IDEM GREGORIUS I. Brunichilda Regina Francorum, lib. 7. indic. 1. Epist. 5. [an. 597. Româ in Galliam.]

R r iij